

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet

Promemoria rörande förslag på förarbevis för vattenskoter

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten ställer sig positiv till förslaget att det bör införas ett krav på förarbevis för framförande av vattenskoter. Dock är den föreslagna regleringen svåröverskådlig och riskerar att medföra ett antal tillämpningssvårigheter.

Nedan redovisas Åklagarmyndighetens närmare inställning till och synpunkter på de förslag och bedömningar som redovisas i promemorian.

Avsnitt 3 Det ska krävas förarbevis för att framföra vattenskoter

Avsnitt 3.1 En ny lag om behörighet för att få framföra vattenskoter ska införas

Av promemorian framgår resonemanget som leder fram till att det föreslås att en ny lag ska införas. Vid en sammantagen bedömning av de anförda skälen kan Åklagarmyndigheten instämma i denna slutsats.

Avsnitt 3.2 Krav på förarbevis och utbildning

Vattenskotrar har starka motorer och kan uppnå mycket höga hastigheter. I dagsläget får en vattenskoter framföras av vem som helst som har fyllt 15 år utan något ytterligare krav. Genom förslaget om krav på förarbevis och utbildning bör riskerna för antalet olyckstillbud och riskerna för allvarliga olyckstillbud där vattenskotrar är inblandade att kunna minskas. Åklagarmyndigheten välkomnar därför förslaget.

Någon erinran mot förslaget att den som har en godkänd utbildning, i avvaktan på att förarbevis utfärdas, får framföra vattenskoter under en tid om längst en månad, finns inte.

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att kravet på förarbevis ska gälla samtliga vattenskotrar, även de som drivs av en elmotor. Åklagarmyndigheten anser också i att det är önskvärt att definitionen av begreppet vattenskotter så långt möjligt är densamma i olika författningar. Begreppet vattenskotter definieras även i vattenskotterförordningen (1993:1053) och i lagen (2016:96) om fritidsbåtar och vattenskotrar. I dessa författningars definitioner av vattenskotter inräknas dock inte eldrivna vattenskotrar. Det finns, enligt Åklagarmyndighetens mening, därför goda skäl att överväga om inte eldrivna vattenskotrar bör omfattas även i dessa författningar och att definitionerna av vattenskotter där följaktligen ändras. Alternativt kan definitionen av begreppet vattenskotter med fördel anges i endast *en* författning, medan det i de andra författningarna då hänvisas till denna definition.

Avsnitt 3.3 Förarbeviset och en identitetshandling ska medföras ombord

För möjligheten att effektivt kunna kontrollera om en vattenskotterförare innehar förarbevis delar Åklagarmyndigheten bedömningen både att förarbeviset (eller intyg om genomgången utbildning) ska kunna visas upp för och att en giltig identitetshandling ska lämnas över till polisman eller kustbevakningstjänsteman för kontroll på begäran.

Av såväl den föreslagna lagens 3 § som av promemorians överväganden i detta avsnitt (s.26-27) framgår entydigt att det föreslås en skyldighet för vattenskotterföraren att på begäran till polisman eller kustbevakningstjänsteman *lämna över* identitetshandlingen för kontroll. Av författningskommentaren till 3 § framgår detsamma inledningsvis, medan det avslutningsvis (s. 62 sista stycket) framgår att bestämmelsen endast innebär en skyldighet att *visa upp* handlingarna och det inte finns någon skyldighet att lämna över dessa. Av författningskommentaren till 13 § (straffbestämmelsen avseende brott mot 3 §), s. 65, framgår följande. ”Stycket innehåller också en regel om straff för den som bryter mot kravet på att vid anmodan ska *visas upp* (Åklagarmyndighetens kursivering) för polisman eller kustbevakningstjänsteman”. Vad som delvis framgår av författningskommentaren överensstämmer alltså inte med lagförslaget och övervägandena.

Avsnitt 3.4 Undantag

Åklagarmyndigheten delar bedömningen såvitt gäller de föreslagna undantagen från krav på förarbevis.

Avsnitt 3.5 Förare från EES-länder

Förslaget som ger EES-medborgare rätt att framföra vattenskoter på svenskt sjöterritorium om han eller hon innehar ett förarbevis från sitt hemland är rimligt. Likaså anser Åklagarmyndigheten att det är rimligt att medborgare från tredjeländer samt EES-medborgare från länder där krav på förarbevis saknas ska bli tvungna att ta svenskt förarbevis för att få framföra vattenskoter på svenskt vatten.

Avsnitt 3.6 Återkallelse av förarbeviset

Åklagarmyndigheten instämmer i förslaget att förarbeviset ska kunna återkallas om innehavaren av förarbeviset begått brott enligt de bestämmelser som anges i den föreslagna paragrafen. En sådan möjlighet bör i positiv riktning kunna påverka den enskildes vilja till regelefterlevnad vid framförande av vattenskoter.

Avsnitt 4 Utbildningsanordnarna

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att det ska krävas tillstånd av Transportstyrelsen för att bedriva utbildning syftande till förarbevis för vattenskoter och att Transportstyrelsen också ska godkänna själva utbildningen i sig. Likaså delas bedömningen att det ska finnas möjlighet för Transportstyrelsen att återkalla ett tillstånd för en utbildningsanordnare på de skäl som anges i promemorian.

Utbildning regleras i 6-7 §§ i den föreslagna lagen och i 12-15 §§ i den föreslagna förordningen. Genomgående används begreppet ”vattenskoter” utom i 12 § i förordningen, i vilken det talas om ”fartyg”. Åklagarmyndigheten kan inte se något rimligt skäl till att begreppet ”fartyg” används i 12 §, eftersom förordningen endast avser vattenskotrar. För övrigt används inte

heller begreppet ”fartyg” på något annat ställe varken i den föreslagna lagen eller förordningen.

Avsnitt 5 Förarbevisregister

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att ett förarbevisregister behöver föras av de skäl som anges i promemorian.

Avsnitt 6 Skyldigheter för den som hyr ut eller lånar ut en vattenskoter

Åklagarmyndigheten instämmer i förslaget att det ska ställas krav på att den som hyr ut eller lånar ut en vattenskoter till någon ska förvissa sig om att denne innehar förarbevis innan vattenskotern lämnas ut.

Avsnitt 7 Ansvar vid överträdelser

Åklagarmyndigheten välkomnar förslaget och delar bedömningen att det ska föreligga ett straffansvar för de föreslagna överträdelserna. Det blir dock, enligt Åklagarmyndighetens mening, svåröverblickbart när de föreslagna straffbestämmelserna, vilka får anses ha nära anknytning till varandra, föreslås placeras i olika författningar. När det gäller de särskilda förslagen har Åklagarmyndigheten härutöver följande synpunkter.

Avsaknad av förarbevis - 18 § i förordningen

Framförande av vattenskoter utan giltigt förarbevis eller intyg om genomförd godkänd utbildning föreslås straffas med dagsböter enligt vad som framgår av övervägandena till förslaget (se s. 47).

Straffbestämmelsen i 18 § i den föreslagna förordningen lyder:

18 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet framför en vattenskoter utan att ha rätt till det enligt 4 § andra stycket döms till böter.

I ringa fall döms inte till ansvar

Förslaget till bestämmelse om förarbevis för vattenskoter återfinns i 4 § och lyder:

4 § En vattenskoter får framföras endast av den som har förarbevis för vattenskoter.

Trots första stycket får en vattenskoter framföras även av den som innehar ett intyg om genomförd godkänd utbildning enligt 8 § under en tid om längst en månad från dagen då utbildningen rapporterades in till Transportstyrelsen.

Som förslaget till straffbestämmelse nu är utformad, är endast överträdelse av 4 § andra stycket straffsanktionerad (intyg). Detta kan, enligt Åklagarmyndighetens uppfattning, knappast ha varit avsikten. Enligt Åklagarmyndighetens mening måste självfallet även brott mot huvudregeln i 4 § första stycket omfattas av straffbestämmelsen i 18 §.

Förslaget att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet framför en vattenskoter utan att ha rätt till det ska straffas med böter finns i den föreslagna förordningens 18 §. Förslaget innehåller dock ingen bestämmelse avseende grovt brott, att jämföra t. ex. med brottet olovlig körning. I promemorian (s. 46-47) anförs dock följande:

När det gäller straffskalan gäller för biltrafikens del enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott att den som kör bil olovligt kan dömas till böter. Härutöver gäller att den som gör detta vanemässigt kan dömas till fängelse i högst sex månader. Det saknas för närvarande underlag för att anta att framförande av vattenskoter utan förarbevis skulle kunna anta sådana vanemässiga former att ett fängelsestraff skulle vara motiverat. Antagandet kan förstås omprövas om det visar sig vara oriktigt.

Det har i promemorian redan konstaterats att användningen av vattenskotrar har ökat de senaste åren och det finns, enligt Åklagarmyndighetens mening, inget som talar för att denna trend skulle brytas. Detta talar också för att antalet vattenskotreförare kommer att öka. Bland dessa kommer säkerligen finnas ett antal personer som av olika skäl inte kommer att ta något förarbevis men som ändå har för avsikt att köra vattenskotter mer eller mindre frekvent.

Om det senare skulle visa sig att det kommer att finnas skäl att även straffbelägga brott som t. ex. skett vanemässigt eller annars är att anse som grovt och som därvid skulle kunna föranleda fängelsestraff, måste i så fall en sådan straffbestämmelse införas i lag (jfr. 8 kap. 3 § första stycket 1 och andra stycket RF).

Det finns också, enligt Åklagarmyndighetens mening, skäl som talar för att det bör övervägas om det inte redan nu bör införas ett grovt brott med en högre straffskala. Straffsanktionen för ett grovt brott bör dels kunna ha en preventiv verkan, dels kunna motivera fler personer att ta ett förarbevis. Dessutom skulle lagstiftningen inte behöva kompletteras vid ett senare tillfälle.

Medförande av förarbevis och giltig identitetshandling - 19 § i förordningen och 3 § i lagen

Enligt Åklagarmyndighetens mening hade det för tydlighetens skull varit att föredra att dessa föreslagna straffbestämmelser placeras i en och samma författning.

Tillåtande till olovligt framförande av vattenskoter - 20 § i förordningen

Av övervägandena (s. 48) framgår att syftet med den föreslagna bestämmelsen är att den ska omfatta varje person som *tillåter någon annan att framföra vattenskoter* (Åklagarmyndighetens kursivering) utan att förvissa sig om att denne är berättigad till det och att den ska omfatta såväl uthyrning som utlån. Straffbestämmelsen i 20 § hänvisar till 11 §, av vilken det framgår att den som hyr ut eller lånar ut en vattenskoter endast får lämna ut vattenskotern till en person som kan visa att han eller hon uppfyller kraven på förarbevis för att framföra vattenskotern eller är undantagen från sådana krav. Ordalydelsen i den föreslagna 11 § medför således att det blir straffbelagt för uthyraren eller utlånaren redan att *lämna ut* vattenskotern utan något krav på att vattenskotern sedan faktiskt framförs olovligen. Det torde inte ha varit avsikten med bestämmelsen. Enligt Åklagarmyndighetens mening bör skrivningen i 11 § ändras så att det klart framgår att det är tillåtande till olovligt *framförande* av vattenskoter som avses vara straffbelagt.

Även om det, vilket redogörs för i promemorian, i vissa fall kan bli praktiska svårigheter med tillämpningen av denna bestämmelse är Åklagarmyndigheten i övrigt positiv till förslaget.

Avsnitt 8 Uppgifter och befogenheter för Polismyndigheten och Kustbevakningen

Åklagarmyndigheten har inga särskilda synpunkter på vad som föreslås i förevarande avsnitt.

Avsnitt 9 Överklagande

Åklagarmyndigheten har inga särskilda synpunkter på vad som föreslås i förevarande avsnitt.

Avsnitt 10 Sekretess

Åklagarmyndigheten har inga särskilda synpunkter på vad som föreslås i förevarande avsnitt.

Avsnitt 11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Åklagarmyndigheten har inga särskilda synpunkter på vad som föreslås i förevarande avsnitt.

Övriga synpunkter

Av 3 c § förordningen (1993:1053) om användning av vattenskoter (vattenskoterförordningen) framgår att en vattenskoter får framföras endast av den som har fyllt femton år. Om kravet på förarbevis enligt förslaget till förordning om utbildning och förarbevis för att få framföra vattenskoter genomförs kan bestämmelsen i vattenskoterförordningen, enligt Åklagarmyndighetens mening, ses som ofullständig eftersom ytterligare krav än ålderskravet då föreligger.

Redan idag finns bestämmelser som rör framförande av vattenskoter i ett flertal författningar. Det kan därför i detta sammanhang anmärkas att, om föreliggande förslag går igenom, det kommer att finnas ytterligare två författningar som reglerar vad som gäller vid framförande av vattenskoter. Det bör övervägas om det kan vara möjligt att de för framförande av vattenskoter relevanta reglerna som idag framför allt återfinns i vattenskoterförordningen, kan inarbetas i de nu föreslagna författningarna. Detta gäller särskilt det centrala ålderskravet (se ovanstående stycke). En mer sammanhållen lagstiftning skulle bli tydligare och för den enskilde göra det lättare att göra rätt och minska risken för ett förbiseende att det finns relevanta regler i olika författningar.

Av 2 § 3 tredje stycket ordningsbetskungörelsen (1968:199) framgår att förelägganden av tjänsteman vid Kustbevakningen får utfärdas för brott enligt 5 kap 1 § sjötrafikförordningen (1986:300) samt för brott enligt 16 § tredje stycket lagen (2006:263) om transport av farligt gods. Om en tjänsteman vid

---

Kustbevakningen ska kunna utfärda föreläggande om ordningsbot i enlighet med vad som föreslås i promemorian (jfr. s 61), måste till följd därav bestämmelsen i ordningsbotskungörelsen ändras och utökas med en behörighet att utfärda förelägganden även för de brott i förslaget som föreslås straffas med penningböter. Åklagarmyndigheten förordar därför att en sådan ändring i ordningsbotskungörelsen görs om föreliggande förslag genomförs.

Förslaget föranleder inte några ytterligare synpunkter utifrån de intressen Åklagarmyndigheten har att bevaka.

Detta yttrande har beslutats av vice riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Camilla Ström. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Mikael Björk deltagit.

Katarina Johansson Welin

Camilla Ström

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Paula Ljunggren, chefssekreterare